

SÖKANDE

Frösunda Omsorg AB, 556509-2482
Box 708
169 27 Solna

Ombud: Advokaterna Carl Bokwall och Lina Håkansson samt jur.kand.
Gabriella Kiluk
Bokwall Rislund Advokatbyrå KB
Funcgens gränd 1
111 27 Stockholm

MOTPART

Södertälje kommun, 212000-0159
151 89 Södertälje

Ombud: Ann-Christin Lindberg
Telge Inköp AB
Box 633
151 27 Södertälje

SAKEN

Överprövning enligt lagen om offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Frösunda Omsorg AB:s ansökan om ingripande enligt lagen om offentlig upphandling.

BAKGRUND

Södertälje kommun (kommunen) genomför en upphandling av drift av vård- och omsorgsboendet Oxbackshemmet, dnr TI 2015-1040. Upphandlingen genomförs enligt ett förenklat förfarande. I tilldelningsbeslut av den 8 juni 2015 har kommunen antagit A & O Ansvar och Omsorg AB:s (Ansvar och Omsorg) anbud.

YRKANDEN M.M.

Frösunda Omsorg AB (Frösunda) ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar att förvaltningsrätten ska förordna att upphandlingen ska rättas på så vis att en ny utvärdering av anbuden görs vid vilken Ansvar och Omsorgs anbud inte beaktas. Till stöd för sin talan anför Frösunda bl.a. följande. Ansvar och Omsorgs anbud har, i strid med likabehandlings- och transparensprincipen i 1 kap. 9 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU), kvalificerats trots att anbudet inte uppfyller samtliga obligatoriska krav i förfrågningsunderlaget. Bristerna i förfarandet har dels bestått i godkännande av ofullständig redovisning av bemanning, dels i otillåtna kompletteringar. Upphandlingsfelet har medfört att Frösunda har lidit, eller i vart fall riskerat att lida skada, eftersom Frösunda kom på andra plats i utvärderingen och skulle ha tilldelats kontraktet om Ansvar och Omsorgs anbud rätteligen hade diskvalificerats.

Kommunen bestrider Frösundas yrkanden och yrkar för egen del att förvaltningsrätten avslår begäran om överprövning. Till stöd för bestridandet anför kommunen bl.a. att upphandlingen har genomförts i enlighet med LOU och att samtliga anbud har behandlats lika.

VAD PARTERNA ANFÖRT

Frösunda

Redovisning av bemanning

I förfrågningsunderlagets bilaga kravspecifikation anges under punkt 1.8.5, personaltäthet, bl.a. att minst totalt 1,5 arbetsterapeut och fysioterapeut med minsta tjänstgöringsgrad 50 % ska finnas tillgängliga för boendet måndag – fredag. Hur anbudsgivaren uppfyller kravet ska redovisas i en ruta nedanför kravet. Det aktuella kravet innebär att både en arbetsterapeut och en fysioterapeut ska vara tillgängliga på boendet. Anbudsgivaren får fritt bestämma fördelningen mellan dessa båda befattningar förutsatt att ingen av befattningarna har en tjänstgöringsgrad som understiger 50 % samt att de båda yrkeskategorierna tillsammans inte understiger 1,5 årsarbetare. Under anbudstiden ställdes en fråga angående hur kommunen önskade att bemanningen skulle redovisas. Enligt kommunens svar ska antal årsarbetare/befattning/kategori anges. Kravet kan inte tolkas på annat sätt än att följande uppgifter ska redovisas: Hur uppfylls kravet om sammanlagt 1,5 tjänst arbetsterapeut och fysioterapeut? Hur uppfylls kravet om minsta tjänstgöringsgrad om 50 % för arbetsterapeut respektive fysioterapeut?

I Ansvar och Omsorgs anbud anges följande: "Varje vardag kommer det att finnas både fysioterapeut och arbetsterapeut i tjänst på Oxbackshemmet. Dessa kommer att totalt omfatta 1,5 årsarbetare." Tjänstgöringsgrad för respektive befattning har utelämnats. Anbudet uppfyller således varken kravet på vad som ska redovisas enligt kravspecifikationen eller kravet på redovisningssätt enligt Frågor och svar. Av Ansvar och Omsorgs anbud är det inte möjligt att utläsa tjänstgöringsgrad för respektive befattning och därmed inte möjligt att kontrollera att kravet på tjänstgöringsgrad om minst 50 % är uppfyllt. Det är uppenbart att denna information har varit viktig i

upphandlingen. Om så inte vore fallet hade kravet inte uppställts och det hade inte heller efterfrågats redovisning per befattning i Frågor och svar. Frågans vikt bekräftas också av det bemanningsfokus som förelegat i upphandlingen, med ovanligt stringenta krav avseende minibemanning. Bristen får därmed betraktas som väsentlig och borde rätteligen ha medfört ett förkastande av Ansvar och Omsorgs anbud.

Efter att Frösunda påtalade denna brist för kommunen fick man följande svar: "I Frågor och svar anges antal årsarbetare/befattning/kategori. Svaret innebär att man antingen kan ange antal årsarbetare per befattning eller per kategori eller både och. Arbetsterapeut/fysioterapeut utgör kategorin paramedicinsk personal. Ansvar och Omsorg har beskrivit antal årsarbetare inom kategorin paramedicinsk personal och har därmed uppfyllt kravet."

Såvitt Frösunda förstår menas med svaret att det fanns alternativa sätt att redovisa den efterfrågade informationen, dvs. att det var upp till anbudsgivaren att välja om denne ville uppge antal årsarbetare per befattning eller per kategori eller både och. En sådan tolkning saknar dock stöd både semantiskt och givet syftet med kravet, varför denna invändning inte bör tillmätas någon betydelse. Skrivningen "antal årsarbetare/befattning/kategori" kan rimligtvis inte förstås på annat sätt än att det som efterfrågas är en redovisning av antal årsarbetare per befattning och kategori. För att skrivningen ska få den betydelse som görs gällande i svaret ovan skulle det ha stått "antal årsarbetare/befattning eller kategori" eller liknande. Användandet av snedstreck har ingen precis eller entydig innebörd utan måste förstås i sitt sammanhang. Mot bakgrund av hur kravet är formulerat menar Frösunda att svaret ska förstås som "antal årsarbetare per befattning och per kategori", dvs. en redovisning per befattning och en gemensam redovisning av arbetsterapeut och fysioterapeut. En annan tolkning säkerställer inte att kravet på minsta tjänstgöringsgrad kan verifieras.

Invändningen att arbetsterapeut och fysioterapeut båda tillhör kategorin paramedicinsk personal och därför kan redovisas gemensamt får betraktas som en efterhandskonstruktion. De båda befattningarna har skilda ansvarsområden och skilda arbetsuppgifter. Det är i upphandlingssammanhang, enligt Frösundas erfarenhet, sällan eller aldrig förekommande att redovisning eller beskrivning av de båda yrkesrollerna sker ospecificerat under kategorin paramedicinsk personal. Att det i detta fall efterfrågades redovisning av hälso- och sjukvårdspersonalen genom angivande av årsarbetare/tjänstgöringsgrad för såväl befattning som kategori får tolkas som ett refererande till att redovisningen enligt kravspecifikationen ska säkerställa dels att kravet om minsta tjänstgöringsgrad per befattning uppfylls, dels att dessa befattningar tillsammans uppfyller kravet om minst 1,5 årsarbetare. En sådan tolkning är den enda som möjliggör en kontroll av att de uppställda kraven är uppfyllda och således den enda betydelse som säkerställer syftet med kravet. Att redovisa bemanningen "per kategori" är vidare en ovanlig skrivelse som öppnar för fria tolkningar kring begreppet kategori. Det är inte en given slutsats att det är paramedicinsk personal som avses. Det förekommer oftare att arbetsterapeut och fysioterapeut hänförs till kategorin "hälso- och sjukvårdspersonal" alternativt "legitimerad personal". Med den betydelse som görs gällande hade det därmed varit tillåtet att redovisa antal årsarbetare för all hälso- och sjukvårdspersonal tillsammans, dvs. såväl sjuksköterskor som arbets- och fysioterapeuter. En sådan redovisning skulle varken säkerställa bemanningskraven avseende sjuksköterska, arbetsterapeut eller fysioterapeut. Såvitt Frösunda kan se används inte begreppet paramedicinsk personal någonstans i förfrågningsunderlaget, utan befattningarna arbetsterapeut och fysioterapeut hänförs till kategorin hälso- och sjukvårdspersonal i upphandlingen. Kommunens förklaring till hur svaret ska tolkas strider mot såväl förfrågningsunderlaget, syftet med kravet, branschpraxis och naturligt språkbruk.

Till skillnad från vad kommunen påstår är underskrift av anbudet och försäkran av behörig företrädare att alla krav accepteras inte tillräckligt för att verifiera att kraven faktiskt är uppfyllda. Detta måste även, särskilt när kravet inte bara ska accepteras, framgå av ett anbud i övrigt. Genom att godta och anta Ansvar och Omsorgs anbud frånfaller kommunen ett gällande krav och detta utgör en överträdelse av likabehandlingsprincipen. Ansvar och Omsorgs anbud innehåller en sådan brist att anbudet rätteligen borde ha förkastats.

Komplettering

Ansvar och Omsorgs anbud har vid inlämnandet saknat två av de bilagor som enligt förfrågningsunderlaget varit obligatoriska att bifoga till anbudet, nämligen prisbilaga och bilaga avseende krav 1.8.9. företagshälsovård. Ansvar och Omsorg har beretts möjlighet att efter sista anbudsdag komplettera med dessa bilagor, vilket också har skett. Enligt kommunen har Ansvar och Omsorgs komplettering inte medfört att någon ny information har tillförts eftersom den efterfrågade informationen redan fanns i anbudet. Ansvar och Omsorgs komplettering avser dock handlingar som enligt förfrågningsunderlaget punkt 1.4.1. ska inges med anbudet vid äventyr att anbudet annars förkastas. Kraven på att bifoga bilagorna utgör därmed ett sådant formaliakrav som ska uppfyllas vid anbudsgivandet och som inte är möjligt att komplettera i efterhand. Detta eftersom kravet som sådant antingen är uppfyllt genom att bilagorna bifogas eller inte är uppfyllt och därmed utgör grund för uteslutning. Att i efterhand inge bilagorna innebär således inte en korrigerande av redan lämnade uppgifter, utan ingivande av en fristående handling som medför att kravet först i och med denna handling uppfylls. Detta bekräftas även av den begäran om komplettering som kommunen skickade till Ansvar och Omsorg där det framgår att avsaknaden av bilagan om företagshälsovård medför att man inte kan gå vidare i upphandlingsprocessen. Begäran om komplettering kan därför inte förstås

på annat sätt än att bilagan utgjorde ett sådant formaliakrav att det inte gick att avsluta upphandlingen innan kravet var uppfyllt. Den upphandlande myndigheten är vidare bunden av de villkor den anger i underlaget och ska strängt följa de kriterier som den själv har fastställt (se EU-domstolens avgöranden i mål C-336/12 Manova, punkt 40, och mål C-496/99 P, Kommissionen mot CAS Succhi di Frutta, punkt 115). Därtill ska framhållas att bilagan om företagshälsovård innehåller väsentligt mer information än vad som angetts i anbudet. Ansvar och Omsorg har således inkommit med ny, utförlig information som inte utgjorde en del av det ursprungliga anbudet. Av detta följer att den komplettering genom vilken Ansvar och Omsorg getts möjlighet att inkomma med de saknade bilagorna varit otillåten. Eftersom Ansvar och Omsorgs anbud utan de aktuella bilagorna inte uppfyller de obligatoriska kraven i upphandlingen borde anbudet ha förkastats.

Kommunen

Redovisning av bemanning

Krav avseende personaltäthet lyder:

”Erforderligt antal sjuksköterskor skall finnas på boendet 07:30 – 17:00 måndag – fredag. Övriga tider skall det finnas en sjuksköterska tillgänglig med 30 minuters inställelsetid.

Minst totalt 1,5 arbetsterapeut och fysioterapeut med minsta tjänstgöringsgrad 50 % skall finnas tillgängliga för boendet måndag – fredag.”

Genom undertecknande av anbudet har Ansvar och Omsorg godkänt och accepterat ovanstående krav samt inställelsetider där det inte krävs in en redovisning. Kommunen har inte krävt in någon särskild bekräftelse om att anbudsgivare uppfyller uttryckta fastställda krav i upphandlingen förutom genom undertecknandet av anbud. Undertecknande av anbud innebär enligt

punkt 1.6.10 i förfrågningsunderlaget att anbudsgivaren intygar att anbudet uppfyller samtliga ställda krav i förfrågningsunderlaget inklusive samtliga bilagor.

Under kravet personaltäthet ska anbudsgivaren redovisa hur ovanstående krav uppfylls utöver uttryckta och fastställda krav bl.a. avseende redovisning av årsarbetare. Under annonseringstiden inkom en fråga om redovisning av ej fastställda krav som besvarades enligt följande:

”Kan ni förtydliga hur ni vill att vi redovisar/beskriver bemanningen av hälso- och sjukvårdspersonalen?”

”Svar: Antal årsarbetare/befattning/kategori och beskrivning av hur kravet på sjuksköterska med 30 minuters inställelsetid kan tillgodoses.”

I Ansvar och Omsorgs anbud anges följande:

”Varje vardag kommer det att finnas både fysioterapeut och arbetsterapeut i tjänst på Oxbackshemmet. Dessa kommer att totalt omfatta 1,5 årsarbetare.”

Kommunen anser att tydliggörandet i Frågor och svar lämnar öppet för anbudsgivaren att redovisa bemanningen antingen i antal årsarbetare per befattning eller per kategori eller både och. Arbetsterapeut och fysioterapeut utgör kategorin paramedicinsk personal. Ansvar och Omsorg har beskrivit antal årsarbetare inom kategorin paramedicinsk personal och har därmed uppfyllt kraven på redovisning. Om anbudsgivare under annonseringstiden funnit att avgivet svar på frågan var otydligt hade man möjlighet att få ytterligare tydliggöranden. Kommunen vill också hänvisa till Språkrådets tolkning av skiljetecknet snedstreck som lyder enligt följande:

”Snedstreck, /, betyder vanligtvis 'eller'. Det är vanligt på blanketter där man ska välja mellan två alternativ: A-skatt/F-skatt.

Varje upphandlings krav samt Frågor och svar måste läsas separat utan spekulation utifrån andra upphandlingars underlag. Frösunda vill påskina att det har varit ett extremt fokus på bemanningskraven i den aktuella upphandlingen. Upphandlingen innefattar dock inte mer stringenta krav avseende bemanning än vad som är brukligt i denna form av upphandlingar.

Komplettering

I upphandlingen finns krav att efterfrågad information avseende pris och anbudsgivarens lösning avseende företagshälsovård ska redovisas i anbudet. Ansvar och Omsorg har i sitt anbud redovisat efterfrågad information direkt i förfrågningsunderlaget och inte i en separat bilaga som kommunen önskade. Dock har Ansvar och Omsorg redan vid anbudets avlämnande uppfyllt kravet på information och redovisning avseende pris och företagshälsovård. Inget nytt pris har fått lämnas i kompletteringen och kravet avseende redovisning av lösningen för företagsvård är endast att en lösning ska finnas, d.v.s. det sker inte någon värdering av lösningen. Kompletteringen avsåg endast att redan lämnad information önskades i separat bilaga. Anbudet innehåller samtlig efterfrågad information. Det är inte förenligt med vare sig likabehandlings- eller transparensprincipen att diskvalificera en anbudsgivare på grund av att informationen har redovisats på annan plats i anbudet än vad som önskats.

SKÅLEN FÖR AVGÖRANDET

Upphandlande myndigheter ska enligt 1 kap. 9 § LOU behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

I 16 kap. 6 § LOU anges bl.a. följande. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Redovisning av bemanning

Frösunda har anfört att Ansvar och Omsorgs anbud borde ha förkastats eftersom det inte av anbudet framgår hur stor bemanning Ansvar och Omsorg erbjuder vad gäller arbetsterapeut respektive fysioterapeut, vilket enligt kravspecifikationen ska framgå av anbudet. Kommunen har anfört att tydliggörandet i Frågor och svar har lämnat öppet för anbudsgivaren att redovisa bemanningen i antal årsarbetare per befattning eller per kategori eller både och. Arbetsterapeut och fysioterapeut utgör enligt kommunen kategorin paramedicinsk personal och Ansvar och Omsorg har således, enligt kommunens uppfattning, uppfyllt kraven på redovisning genom att beskriva antal årsarbetare inom kategorin paramedicinsk personal.

I kravspecifikationen anges i punkt 1.8.5, personaltäthet, under rubriken minimibemanning bl.a. följande.

Hälso- och sjukvårdspersonal

Erforderligt antal sjuksköterskor skall finnas på boendet 07:30 – 17:00 måndag – fredag. Övriga tider skall det finnas en sjuksköterska tillgänglig med 30 minuters inställetid.

Minst totalt 1,5 tjänst arbetsterapeut och fysioterapeut med minsta tjänstgöringsgrad 50 % skall finnas tillgängliga för boendet måndag – fredag.

Anbudsgivaren skall redovisa ovanstående:

I Frågor och svar finns en fråga daterad den 13 maj 2015 där det anges följande: 1.8.5 Kan ni förtydliga hur ni vill att vi redovisar/beskriver bemanningen av hälso- och sjukvårdspersonalen?

Kommunen har svarat: Antal årsarbetare/befattning/kategori och beskrivning av hur kravet på sjuksköterska med 30 minuters inställetid kan tillgodoses.

Både Frösunda och kommunen har uppgett att Ansvar och Omsorg i sitt anbud har angett följande: Varje vardag kommer det att finnas både fysioterapeut och arbetsterapeut i tjänst på Oxbackshemmet. Dessa kommer att totalt omfatta 1,5 årsarbetare.

Fråga är således om detta är tillräckligt för att uppfylla kravet på redovisning av minimibemanningen vad gäller hälso- och sjukvårdspersonal eller om Ansvar och Omsorg bör uteslutas från utvärdering i upphandlingen av den anledningen att Ansvar och Omsorg inte har preciserat antalet årsarbetare avseende fysioterapeut respektive arbetsterapeut var för sig.

Utgångspunkten är att kravspecifikationen får godtas även om den inte är optimalt utformad så länge de principer som bär upp LOU och gemenskapsrätten inte träds förnär (jfr HFD 2002 ref. 50). Förvaltningsrätten anser inte att det i den aktuella punkten om redovisning av bemanning avseende hälso- och sjukvårdspersonal framgår att anbudsgivarna, för att uppfylla det aktuella kravet, måste redogöra för hur stor tjänstgöringsgrad arbetsterapeuten kommer att ha och hur stor tjänstgöringsgrad fysioterapeuten kommer att ha. Uppgiften i Ansvar och Omsorgs anbud om att arbetsterapeuten och fysioterapeuten kommer att totalt omfatta 1,5 årsarbetare är enligt förvaltningsrättens mening således tillräcklig för att uppfylla detta krav. Vad kommunen har angett som svar på en fråga under anbudstiden förändrar inte denna bedömning. Förvaltningsrätten anser således inte att vad Frösunda har anfört i denna del utgör grund för att utesluta Ansvar och

Omsorgs anbud från utvärdering i upphandlingen. Något åsidosättande av de grundläggande principerna för upphandling har inte skett.

Komplettering

Enligt 15 kap. 12 § LOU får en upphandlande myndighet begära att en ansökan eller ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning.

Frösunda har uppgett att Ansvar och Omsorg inte till sitt anbud har bifogat någon prisbilaga eller någon bilaga avseende företagshälsovård, vilket har varit obligatoriskt att bifoga anbudet. Kraven på att bifoga bilagorna utgör ett sådant formaliakrav som ska uppfyllas vid anbudsgivandet och som inte är möjligt att komplettera i efterhand. Att i efterhand inge bilagorna innebär således enligt Frösunda inte en korrigerande handling som medför att kravet först i och med denna handling uppfylls. Kommunen har anfört att Ansvar och Omsorg genom den information som har lämnats direkt i anbudet har uppfyllt kravet på information och redovisning avseende pris och företagshälsovård. Inget nytt pris har fått lämnas i kompletteringen och kravet avseende redovisningen av lösningen för företagshälsovård är endast att en lösning ska finnas, det sker inte någon värdering av lösningen. Anbudet innehåller enligt kommunen samtlig efterfrågad information.

I kravspecifikationen punkt 1.8.9. anges följande:

1.8.9 Företagshälsovård

Anbudsgivaren skall i sitt anbud redogöra för hur denne har löst eller kommer att lösa frågan med företagshälsovård för personalen. Redogörelsen skall dokumenteras i särskild bilaga som bifogas anbudet. Senast vid en månad innan verksamhetsstart skall en fungerande lösning för företags-

hälsovård finnas hos anbudsgivaren. Denna lösning redovisas till Beställarens kontaktperson för uppdraget.

Anbudsgivaren redogör för ovanstående:

I kravspecifikationen uppges således att en redogörelse för anbudsgivarens lösning vad gäller företagshälsovård ska lämnas i en bilaga som bifogas anbudet. Samtidigt finns i kravspecifikationen en ruta i direkt anslutning till det aktuella kravet där det anges att anbudsgivaren ska redogöra för ovanstående. Vidare finns det i Frågor och svar en fråga daterad den 8 maj 2015 som lyder: 1.8.9. Önskar förtydligande. Skall redogörelsen bifogas i särskild bilaga (i så fall, vilken då?) eller ska den skrivas i fritext i rutan? Svaret på frågan är: fritextrutan. Under dessa förhållanden anser förvaltningsrätten inte att en anbudsgivare kan uteslutas ur upphandlingen av den anledningen att redogörelsen för anbudsgivarens lösning avseende företagshälsovård endast har lämnats i anbudet och inte i en bilaga till det samma.

Frösunda har även anfört att Ansvar och Omsorg komplettering innehåller väsentligt mer information än vad som angetts i anbudet. I kravspecifikationen anges dock inte att redogörelsen för anbudsgivarens lösning vad gäller företagshälsovård ska ha en viss omfattning. Vidare utvärderas inte den aktuella redogörelsen och dess utformning påverkar således inte anbudsgivarens möjligheter att tilldelas kontrakt i upphandlingen. Frösunda har inte heller gjort gällande att den redogörelse avseende lösningen för företagshälsovård Ansvar och Omsorg har lämnat i sitt anbud inte skulle vara en godtagbar sådan. Dessutom anges i den begäran om komplettering kommunen har skickat till Ansvar och Omsorg att bolaget ska komplettera med angivet svar avseende företagshälsovårdslösning i en särskild bilaga. Kommunen har således inte bett om en mer utförlig redogörelse än den som har lämnats i anbudet och begäran om komplettering har enligt för-

valtningsrättens mening därför inte medfört någon risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. Sammantaget anser förvaltningsrätten därmed att omständigheten att Ansvar och Omsorg har lämnat redogörelsen avseende sin lösning för företagshälsovård direkt i anbudet istället för i en bilaga till detsamma inte utgör en anledning till att utesluta Ansvar och Omsorgs anbud från utvärdering i upphandlingen.

Vad gäller uppgiften om det pris anbudsgivaren erbjuder i upphandlingen anges i förfrågningsunderlaget bl.a. följande.

1.5 Priser

Anbudsgivarens pris skall anges nedan.

Anbudsgivaren anger pris per dygn Demens: (Fritextsvar)

Anbudsgivaren anger pris per dygn Omvårdnad: (Fritextsvar)

I bilaga 2 till kravspecifikationen, Vårdnivåer och priser, redogörs för vad som avses med de två vårdnivåerna omvårdnad och demens/psykisk funktionsnedsättning samt anges avseende respektive nivå:

Anbudsgivaren anger pris per plats/dygn:

Någon ytterligare information ska inte anges i prisbilagan. I Frågor och svar anges som publikt informationsmeddelande daterat den 30 april 2015 att pris per nivå ska anges både i FFU samt i prisbilagan. Frösunda har anfört att Ansvar och Omsorg, trots krav på att denna uppgift även ska finnas i prisbilagan, i samband med inlämnandet av anbudet endast har angett sitt pris i anbudet. Kommunen har uppgett att Ansvar och Omsorgs prisuppgifter har funnits med i anbudet och att inget nytt pris har fått lämnas i kompletteringen.

Av prisbilagan läst tillsammans med klargörandet i Frågor och svar om att pris skall anges både i förfrågningsunderlaget och i prisbilagan framgår att

det är ett krav i upphandlingen att anbudsgivarna ska redogöra för det pris de erbjuder både i förfrågningsunderlaget och i prisbilagan. Ansvar och Omsorg har inte inkommit med någon prisbilaga i samband med anbudet och kan därför inte anses ha uppfyllt detta ska-krav.

Frågan blir då om avvikelser från ska-kravet innebär att Ansvar och Omsorgs anbud ska förkastas och därmed inte utvärderas av kommunen. I förarbetena till LOU (prop. 2009/10:180 s. 91) framgår att proportionalitetsprincipen förutsätter att kraven på upphandlingsförfarandet står i rimlig proportion till de mål som eftersträvas. Upphandlingens art och värde ska därför beaktas exempelvis när villkoren för att få delta i upphandlingen fastställs. Uppställda krav får inte heller vara onödiga eller oproportionerliga, utan ska (prop. 2006/07:128 s. 132) ha ett naturligt samband med och stå i proportion till det behov som ska täckas.

Ansvar och Omsorg har inom anbudstiden lämnat sin prisinformation i anbudet. Frösunda har inte anfört någonting om att prisuppgiften inte klart framgår av Ansvar och Omsorgs anbud eller att de priser Ansvar och Omsorg har erbjudit i den prisbilaga som har ingetts efter anbudstidens utgång inte överensstämmer med de priser som Ansvar och Omsorg har lämnat i sitt anbud. Mot denna bakgrund finner förvaltningsrätten att ska-kravet att ange priset i prisbilagan inte fyller någon nämnvärd funktion i upphandlingen och att kravet därmed går utöver vad som är nödvändigt för den aktuella upphandlingen. Ansvar och Omsorgs avvikelse från ska-kravet är således oväsentlig för upphandlingen och en uteslutning från upphandlingen är inte en proportionerlig följd till avvikelserna (jfr Kammarrätten i Stockholms dom i mål 2391-12.) Kommunens begäran om komplettering kan därmed inte anses stå i strid med 15 kap. 12 § LOU. Det föreligger således inte skäl att förordna om rättelse vid vilken Ansvar och Omsorgs anbud inte får prövas på grund av att Ansvar och Omsorg inte har angett prisuppgifter på samtliga avsedda platser i anbudshandlingarna.

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten således inte att det i målet har visats att någon av bestämmelserna i LOU eller de gemenskapsrättsliga principerna har åsidosatts. Skäl för ingripande mot upphandlingen enligt 16 kap. LOU saknas därmed, varför ansökan om överprövning ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (DV 3109/1A LOU).

Agneta Eberhardt
Chefsrådman

Föredragande har varit Cecilia Larsson.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.